కథ
*
2007

సముద్రం

పాపినేని శివశంకర్

"సముద్రాన్ని ఎక్కడ పారబొయ్యాలి?"

నా ముందున్న ప్రశ్న ఇది. ప్రశ్న నాది కాదు. సమాధానం కూడా నా దగ్గర లేదు.

నేను కేవలం ఒకానొక పెనుహోరుని చాలాకాలం నుంచి సన్నిహితంగా గమనిస్తున్న మనిషిని మాత్రమే.

మర్చిపోతున్న గతమంతా గుర్తు చెయ్యమన్నావు. ఇది అల్జీమర్స్ వ్యాధి లక్షణం. ఇప్పుడు నా జ్ఞాపకాలే చెబుతున్నాను విను.

(పుస్తకమాలి)

1. వనమాలీ! ఏ చదువుకొనే రోజుల్లో కలిశాయో మన ఆలోచనలు! కొద్దికాలంలోనే స్నేహితులమయ్యాం. క్లాసులో లెక్చరర్లు ఊహించని ప్రశ్నలెన్నో అడిగేవాడివి. లైబ్రరీలో పుస్తకాలు తెచ్చి, సందేహాలు తీర్చుకొనేవాడివి. క్లాస్‌మేట్స్ నీకు పెట్టిన పేరు పుస్తకాల పురుగు. అయితే ఈ పురుగు పుస్తకాల్ని అదే పనిగా నమిలే పురుగు కాదు. సముద్రాన్ని సైతం పుక్కిటబట్టదల్చుకున్న పురుగు. నేను మాత్రం నిన్ను పుస్తకమాలి అని పిలిచేవాడిని. ఎప్పుడూ నాలుగైదు పుస్తకాలు నీతోపాటే ఉండేవి కదా! నీ ద్వారానే నాకు శ్రీశ్రీ, చలం, తిలక్ పరిచయం. నీవల్లే నేను సమాజాన్ని కొంత హేతుబద్ధంగా చూడటం నేర్చుకొన్నాను. చాలారోజులు నీ చేతుల్లో రంగనాయకమ్మ రామాయణ విషవృక్షం పుస్తకం ఉండేది. ఒక్కోసారి దస్తోవ్‌స్కీ క్రైం అండ్ పనిష్మెంట్.

2. షేక్స్‌పియర్ నాటకాలంటే నీకెంతో ఇష్టం. ముఖ్యంగా మాక్‌బెత్.

It is a tale told by an idiot, full of sound and fury, signifying nothing...

అని మాక్‌బెత్ జీవిత వ్యాఖ్యానం నువ్వు పొయెటిక్ యాక్సెంట్‌తో చదువుతుంటే తదేకంగా వినబుద్ధి అయ్యేది. మన ప్రిన్సిపల్‌కి మిల్టన్ ఇష్టం. షేక్స్‌పియర్ కన్న మిల్టన్ గొప్పవాడని ఆయన చెప్తుంటే క్లాసులో నువ్వు నిలబడి షేక్స్‌పియర్ పక్షాన వాదించటం- ఆయన సర్దుకొంటుంటే ఆడపిల్లలు నీవంక ఆరాధనగా చూడటం నాకింకా గుర్తే. విజ్ఞానానికి విలువున్న రోజులవి.

(వృత్తిలో మనిషి)

1. చదువు పూర్తికావటంతోనే విడిపోయాం. చదువుకొన్న యూనివర్సిటీలోనే అసిస్టెంట్ ప్రొఫెసర్‌గా చేరినట్లు ఉత్తరం రాశావు. ఉత్తరాల్లో నీ అక్షరాలు స్ఫుటంగా,

నీ మనసు అర్థం చేసుకొని, కాగితం మీద కుదురుగా కూర్చున్నట్టనిపించేది, తొణుకు బెణుకు లేకుండా అచ్చంగా నీ మనస్సు మల్లేనే.

2. వృత్తికి, ప్రవృత్తికి అందరూ సంబంధం తెంచేసుకొంటున్న కాలంలో, షేర్లకి, రియల్ ఎస్టేట్ కార్యక్రమాలకి అంకితమైపోతున్న కాలంలో, నువ్వు వృత్తికి అంటుకు పొయ్యావు. పాఠంలో నువ్వు లీనమై, విద్యార్థుల్ని లీనం చేసే తీరు, పాఠానికే పరిమితంగాక, దానికి చుట్టుపక్కల అనేక సామాజిక విశేషాలు విపులీకరించేతీరు, ప్రశాంతతలో ఉద్వేగం కలిసిన ఉపన్యాస వైఖరి విద్యార్థుల్ని విశేషంగా ఆకట్టుకొనేది. వాళ్ళకి నువ్వు ఆదర్శానివి. సమాచారం గాక వాళ్ళల్లో సృజనాత్మకత పెంచటమే నీ ఆశయం. నీకుమల్లే బోధనా రంగంలో గాకుండా అడ్మినిస్ట్రేటివ్ రంగంలో స్థిరపడినందుకు విచారం కలిగేది.

3. ఉద్యోగంతోనో, పెళ్ళితోనో చాలామంది విస్తరణ ఆగిపోతుంది. అక్కడి నుంచి తమని తాము నెరువుకొనేవాళ్ళు ఏ కొద్దిమందో. అటువంటివాడివి నువ్వు. నిన్ను నువ్వు పుస్తకాల పుటల్లో విస్తరించుకొన్నావు. నీ సామాజిక వ్యాసాలు పత్రికల్లో చదువుతూ వచ్చాను. మారుతున్న కాలాన్ని మారుతూ నువ్వు అవగాహన చేసుకొన్న తీరు వాటిల్లో కన్పించేది. ప్రజా సమస్యల పట్ల, ఉద్యమాలపట్ల మౌలిక స్పందన కన్పించేది.

4. చాలాకాలానికి మీ ఇంటికి వచ్చినప్పుడు గదుల నిండా పుస్తకాలు చూసి ఆశ్చర్యపోయాను. చిన్నతనంలోనే తల్లిదండ్రులు పోవటంవల్ల కలిగిన ఒంటరితనం పుస్తక పఠనంలో మరుగుపడిందేమో.

అప్పుడు ఇరావతి కర్వే యుగాంత గురించి మాట్లాడుకొన్నాం. అస్తిత్వవాద ప్రాతి పదిక మీద భారతం గురించి ఆమె చేసిన విశ్లేషణ అద్భుతం అని వివరించావు. రాహుల్ సాంకృత్యాయన్ ఓల్గా సే గంగా గురించి మాట్లాడుకొన్నాం.

ప్రేమ్‌చంద్ రంగభూమి గురించి మాట్లాడుకొన్నాం. శరత్, కిషన్ చందర్, భైరప్ప, తక్కళి శివశంకర్ పిళ్ళె, గోపీనాథ మహంతి, టి.ఎస్. ఇలియట్, క్రిస్టాఫర్ కాడ్వెల్, పాబ్లొ నెరుడా- ఎంతమంది రచయితలు నీ మాటల్లో మళ్ళీ బతికారు! ఆ సాయంత్రం నేను నిజంగా జీవించిన రోజుల్లో ఒకటి.

5. "We are the hollow men, we are the stuffed men..."

- ఇలియట్ వేదన, నీ వేదన ఒకటేనా వనమాలీ? జీవన సారాంశం కోల్పోయి, డొల్లలుగా మారుతున్న మనుషుల గురించేనా?

మన సంభాషణ ప్రపంచమంతా తిరిగి విభూతిభూషణ వంద్యోపాధ్యాయ వనవాసి దగ్గర ఆగింది.

(వనవాసి)

1. గొప్ప నవల. ఒక యువకుడు- సత్యచరణ్- ఉద్యోగం కోసం తన స్నేహితుడి ఎస్టేట్‌లో మేనేజర్‌గా కుదురుతాడు. బెంగాల్‌లో ఎక్కడో దూర ప్రాంతాన ఎస్టేట్‌కి సంబంధించిన అడవుల్ని కొట్టేయించి, సాగులోకి తేవటం అతని పని. మొదట కలకత్తా జనసమ్మర్ధానికి దూరమై, మారుమూల నిర్జన ప్రాంతానికి వెళ్ళినందుకు విచారించినా మెల్లమెల్లగా ఆ ప్రకృతి అతడిని ఆకర్షిస్తుంది. అడవి అతణ్ణి ఆవహిస్తుంది. నాఢా, లవటు లియా, మోహన్‌పురా అడవుల సౌందర్యానికి ముగ్ధుడవుతాడు. ఆ అడవుల్లో భానుమతి లాంటి అందగత్తెలు, కుంతలాంటి నిర్భాగ్యులు, సంతాల్, గోండు, గంగోతావంటి తెగల నిష్ఠ దరిద్రులు అతనికి తారసపడతారు. వాళ్ళ నిసర్గ జీవిత విధానానికి పరవశిస్తాడు. అయితే ఆ మహా సౌందర్యమంతా తన చేతుల మీదుగానే ధ్వంసమవుతుంది.

'ఓ అరణ్యానీ! ఆదిదేవతా, నన్ను క్షమించు,' అన్నది నవలలో ఆ యువకుడి చివరి వీడ్కోలు మాట.

'నాకెంతో నచ్చిన పుస్తకం, ఒక అద్భుతం,' అన్నావు. నచ్చినవన్నీ నీకు అద్భుతాలే.

2. "ఈయనలోని జ్ఞానదాహమే నాకు నచ్చిందన్నయ్యా! నిజమైన జ్ఞానదాహం గలవాడు మంచివాడనే నమ్మకంతోనే ఈయన్ని పెళ్ళాడాను. అందుకు పశ్చాత్తాపం లేదు. కానీ పిల్లల పెంపకం కూడా నేనే చూసుకోవాలి. ఆయనకి పట్టదు. రోజుకి పదిగంటలు పుస్తకాల్లోనే. ఆరోగ్యం ఏమవుతుందో అని నా భయం," అంది కమలిని నీ పరోక్షంలో.

ఇంట్లో పుస్తకాల మధ్య, లేదా లైబ్రరీలో కాలమంతా గడపటం వల్ల ఆత్మీయులకి దూరమవుతుండటం కమలిని గమనించింది. నీకోసం ఆమె చాలా త్యాగం చేసిందను కుంటా. నువ్వు రాసే వ్యాసాలు సాఫు రాసి పంపించడం తన బాధ్యత. పిల్లల్ని స్కూలుకి తీసుకెళ్ళి, తీసుకురావటమూ తన పనే.

3. రోజుల తరబడి బయటికి రావు. పరిగెత్తే మనుషుల్ని పట్టించుకోవు. కార్లలో తిరగాలనే కోరికలేదు. కొండలు, వాగులు, సంధ్యాకాశాలు చూసి పరవశిస్తావు. ఆడంబరం గా ఉండవు. ఎప్పుడూ అవే రకం తెల్లదుస్తులు, నిర్మలంగా. నిలువెత్తు రూపం. వనమాలీ! ఆధునిక సన్యాసివి నువ్వు.

(పుస్తకాలు-మనుషులు)

1. 'నువ్వు పుస్తకాల్ని ఎక్కువ ప్రేమిస్తావా? లేక మనుషుల్నా?' అడిగానొక రోజు.

కొత్తగా కొన్న పుస్తకానికి నువ్వు అట్ట వేస్తుంటే చూస్తున్నాను. బహుశా పసిపిల్లకి తల్లి అట్లాగే దుస్తులు తొడుగుతుంది. అట్ట చిరిగిపోతే బాధపడతావు. పుస్తకం తీసుకొన్న స్నేహితుడు తిరిగి ఇవ్వకపోతే విచారిస్తావు. గొప్ప సంపదేదో కోల్పోయినట్టు.

'రెండిటినీ,' అని నీ జవాబు. 'రెండిటికీ వైరుధ్యమే లేదు. పుస్తకాల్ని ప్రేమించేవాడు మరింతగా మనుషుల్ని ప్రేమించగలడు. నిజానికి మనుషుల్ని ప్రేమించగలగటమే గొప్ప పుస్తకాలు నేర్పాయి.'

2. ఒకేపు అన్ని ఇళ్ళల్లో బుక్‌షెల్ఫ్‌ల స్థానంలో షోకేసులు ఏర్పడుతుంటే మీ ఇంట్లో పుస్తకాల అరలు పెరిగిపోతున్నాయి.

వారానికొకసారి పుస్తకాల షాపులకు వెళతావు. ఆదివారం వస్తే పాత పుస్తకాల బజారుకు పోతావు. కొన్న పుస్తకాలు, ఎవరెవరో పంపించే పుస్తకాలు- చరిత్ర, తత్వశాస్త్రం, సామాజికశాస్త్రం, సాహిత్యం- ఎన్నెన్ని పుస్తకాలో- బొత్తులు బొత్తులుగా. సముద్రంలో అలల్లా పుస్తకాలే పుస్తకాలు.

చదివే పుస్తకాల నిండా అండర్‌లైన్లే. నోట్సు రాసుకోవటం, వ్యాసాలు రాయటం, రిఫరెన్సు కోసం పుస్తకాల దొంతర్లు విప్పటం, అవసరమైన విషయం మీద మరింత సమాచారం కోసం మళ్ళీ పుస్తకాలు కొనటం, లైబ్రరీకి వెళ్ళి పుస్తకాలు తిరగెయ్యటం... నువ్వు మనుషుల్లో మెలుగుతున్నావో, పుస్తకాల్లో మెలుగుతున్నావో అర్థంకాని సంగతి.

3. 'రాత్రి కలొచ్చింది. గోరా కనబడ్డాడు, తెల్లగా,' అన్నావు.

'అదేమిటి?'

'రవీంద్రనాథ్ టాగోర్ నవల్లో నాయకుడు. అహ్మదాబాద్, గుజరాత్ మతకలహాలు చూస్తున్నాంగా. రేపు మాట్లాడాలి. చేతన కార్యక్రమంలో. గోరా నవల మళ్ళీ చదివాను. మానవత్వమే తప్ప మతం జీవితానికి ప్రాతిపదిక కాదని టాగోర్ చెప్తున్నాడు. గోరా ఎంత శక్తిమంతమైన పాత్రో! కానీ నాకు ఆనందమయి అంటేనే ఇష్టం. నిజానికి ఆమె కరుణామయి. అమ్మతనానికి అంతకన్న గొప్ప ఉదాహరణ ఉంటుందా! గోర్కీ నీలోవ్నా వుందనుకో.'

4. శ్రీకాంత్, గోరా, హోరి, ధనియా, సూరదాసు, రామదాసు, పావెల్, రాస్కోల్నికోవ్, సోనియా, బజరోవ్, ఫిలిప్, శాంటియాగో, జాన్ క్రిష్టోఫ్- ఎక్కడెక్కడి పుస్తక మానవులంతా కళ్ళ ముందు కనబడటం... మామూలు చాదస్తం కాదు. తిండి తిప్పలు మానేసి, గంటల తరబడి పుస్తకాల్లో మునిగి తేలటం లోకం దృష్టిలో అచ్చమైన పిచ్చితనమే.

(నీలో సగం)

1. వనమాలీ! నిన్ను రెండుగా విడగొడితే ఒక సగంలో పుస్తకం కన్పిస్తుంది. రెండో సగంలో కమలిని. పెళ్ళిచూపుల్లో అన్నా కెరెనీనా గురించి అరగంటసేపు మాట్లాడావని కమలిని చెప్పినప్పుడు అందరం నవ్వుకొన్నాం.

2. 'జీతంలో సగం పుస్తకాలకే అయిపోతుందన్నయ్యా!' ఫిర్యాదు చేస్తుంది కమలిని. నువ్వు నవ్వుతావు. తను మూతి ముడుస్తుంది. పొదుపరితనం తెలుసు తనకి.

3. పుస్తకాలు తరగతుల వారీగా సర్దేది కమలిని. పిల్లల్ని తాకనిచ్చేది కాదు. ఒక్కో సారి కావాలన్న పుస్తకం నీకు దొరక్కపోతే వెంటనే తీసిచ్చేది. పుస్తకాలు చదవటంలో ఆమెకంత ఆసక్తి లేదు. బహుశ ఆమె నిన్ను ప్రేమించటం చేత నీ పుస్తకపఠనాన్నీ ప్రేమించి ఉండాలి. గొప్ప మేధావిగా సమాజంలో నీకు గుర్తింపు రావటం కూడా తనకి సంతోషం కలిగించి ఉంటుంది. పైకేమో, 'ఏదో నా మీద జాలితో ఈ వంటింటిని మాత్రం పుస్తకాల్తో నింపకుండా వదిలేశారన్నయ్యా!' అంటుంది.

'ఏరోజూ రాత్రి పన్నెండు గంటలు కావాల్సిందే పడుకొనేపాటికి. రెండ్రోజులకో పుస్తకం తినేస్తారు. ఏదడుగుదామన్నా పరాకే. ఆబ్సెంట్ మైండెడ్ ప్రొఫెసర్‌గారు.'

4. నవంబర్ 19 రాత్రి తుఫాను వచ్చిపోయిన సంగతి కూడా నువ్వు గమనించలేదని కమలిని చెప్పినప్పుడు నాకెంతో ఆశ్చర్యం కలిగింది.

(బుద్ధిజీవులు కార్యవాదులేనా?)

1. దేశంలో The Great Degeneration మొదలైంది. గాంధీ, నెహ్రూల ఆదర్శాలకు కాలం చెల్లింది.

అన్ని రంగాల్లో విలువలు దిగజారుతున్నాయి. అవినీతి అందలమెక్కుతూ వెర్రి జనానికి నీతులు చెపుతోంది. అధికారగణం చేసిందే చట్టంగా చెల్లుబాటవుతోంది. అటువంటి సమయంలో దేశమంతా తిరిగావు.

'ప్రజల్లో స్వార్థం ఉంది. అజ్ఞానం ఉంది. సహనం ఉంది. సహజీవనం ఉంది. దేశమంతా దారిద్ర్యం ఉంది. దాన్ని పోగొట్టాల్సిన రాజకీయ రంగంలో మానసిక దారిద్ర్యం ఉంది,' అనే అవగాహన వెల్లడించావు.

2. జ్ఞానం దేనికి? అనే నీ ప్రశ్నలోంచి రాష్ట్రంలో చేతన సంస్థ ఆవిర్భావం జరిగింది. అది నీ మూడో బిడ్డ. ప్రజల హక్కులు, కులమతాలు, స్త్రీల సమస్యలు- రకరకాల అంశాలపై ప్రజల్లో చైతన్యం కలిగించటం ఆ సంస్థ లక్ష్యం. నర్మదా బచావో ఆందోళనలో మేధాపాట్కర్‌ని కలిశావు. చిప్కో ఉద్యమనేతను కలిశావు.

3. పర్యావరణ పరిరక్షణ గురించి నీ కృషి నాకు తెలుసు. కొల్లేటి సరస్సు గురించి, వలసపక్షుల గురించి నువ్వు రాసిన వ్యాసాలు అపురూపమైనవి. అయితే కొల్లేరు పొంగి, ఊర్లన్నీ మునిగిపోయిందాకా ఎవరికీ చీమ కుట్టలేదు. చేతన పరిస్థితిని అధ్యయనం చేసింది. అందులో సభ్యుడుగా నువ్వు కొల్లేరు ప్రవాహానికి అటు ఇటుగా ఉన్న గ్రామాలు తిరిగావు. వేలకొద్దీ ఎకరాలు ఆక్రమణల పాలై- చేపల చెరువులై- కొల్లేరు సహజ ప్రవాహం భంగం కావటం- వానలు ముదిరినప్పుడల్లా గ్రామాలు మునిగిపోవటం- వివరాలన్నీ నివేదికలో చేర్చావు. పరిష్కార మార్గం సూచించావు. ఆ విధంగా విషయం కోర్టు కెక్కటం, సుప్రీంకోర్టు తీర్పు. ఆ తర్వాత ప్రభుత్వం చేపట్టిన పనికి చేతన ఊతమిచ్చింది.

ఇవాళ కొల్లేరు ప్రక్షాళన జరిగి, వలసపక్షుల కిలకిలలు మళ్ళీ అక్కడ విన్పించి నందుకు వనమాలీ, నిన్ను తప్పకుండా మెచ్చుకోవాలి.

(తొలి చారిత్రక వ్యక్తి-ఒక జాతర)

1. 'మనం మర్చిపోయిన తొలి చారిత్రక వ్యక్తి బుద్ధుడు. ప్రాణుల ఆనందంకోసం అష్టాంగమార్గం కనుక్కొన్నాడు. ఆ మార్గం నుంచి తప్పుకున్నాం. సమ్యక్‌దృష్టి లేదు. సమ్యగాలోచన లేదు.'

కాలచక్ర ఉత్సవాలు. కృష్ణానదీ తీరం వేలమంది బౌద్ధభిక్షువుల్తో కళకళలాడు తోంది. అమరావతిలో కలిశాం. నువ్వు, నేను, సతీష్. అతనికదే తొలిసారి అమరావతి రావటం. మ్యూజియంలో స్థూపం శిథిలాలు, ముఖ్యంగా ఎద్దుబొమ్మ చూసి మురిసి పోయాడు సతీష్. కృష్ణానది ఒడ్డున మనం ముగ్గురం. దూరంగా టిబెటన్ భాషలో దలైలామా బోధన వినబడుతూంది.

'మర్చిపోవటం ఏమిటి? ఇటువంటి సందర్భాల్లో మళ్ళీ తల్చుకోవటం లేదా? ఎంతమంది జనం వచ్చారో చూడండి,' అన్నాడు సతీష్.

'ఇదంతా జాతర. కాదంటే వేడుక. బుద్ధుణ్ణి నిజంగా మన మనస్సుల్లోకి ఇంకించు కొన్నామా? ఇంకించుకొంటే మన కళ్ళ ముందు ఇంత హింస ఎందుకు జరుగుతుంది?' ఎదురు ప్రశ్న వేశావు.

'అసలైన సంస్కృతికి, మనకి బంధం తెగిపోయింది. సంస్కృతిలోని పద్ధతులు, తంతులు మాత్రమే మిగిలి, సారాంశం అంతరించిపోతున్న దశలో ఉన్నాం,' అన్నావు. సాంస్కృతిక నేపథ్యం లేని రాజకీయ నాయకుల వల్లనే క్రమక్రమంగా దేశ పతనం ప్రారంభమైందని అన్నావు.

ఆ సాయంత్రం రాహుల్ సాంకృత్యాయన్ ఋగ్వేద ఆర్యులు దగ్గర్నుంచి, ధర్మానంద కోశాంబి బుద్ధ భగవానుడు, రొమిలా థాపర్ ప్రాచీన భారతదేశం దాకా భారతీయ సంస్కృతి గురించి ఎన్నెన్నో వ్యాఖ్యలు వివరించావు. మేమిద్దరం మౌనంగా విన్నాం. కృష్ణానది విన్నది. కనుచీకట్లో చుక్కల ఆకాశం విన్నది.

(వారసత్వం)

1. కమలిని టి.బి.తో పోవటం నీ జీవితంలో గొప్ప దుఃఖం. ఎంత ప్రయత్నంచేసీ బతికించుకోలేక పొయ్యావు. తోడు లేకుండా ఎట్లా బతకాలో తెలీనివాడివి. అందుకే కాబోలు, పోతూ పోతూ నిన్నెప్పుడూ వదిలి పెట్టొద్దని నాకు చెప్పింది. నువ్వు చిన్నపిల్లాడివని చెప్పింది.

2. 'లోపల పెద్ద అగాథం ఏర్పడినట్టనిపిస్తుంది. దేంతోనూ పూడ్చలేను. ఇప్పటి దాకా నా బతుకు ఎంతగా ఆమె మీద ఆధారపడి ఉందో తెలిసింది. నేనింకా ఎక్కువ

End of Preview.

Rest of the book can be read @

http://kinige.com/kbook.php?id=100